

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 244/2025 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen työttömyysturvan suojaosien poistosta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna Sarkkisen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 244/2025 vp:

Miten hallitus arvioi muutoksen, jolla työttömyysturvan ja yleisen asumistuen suojaosat poistettiin, onnistuneen käytännössä, ja miten sen arvioidaan vaikuttaneen tuensaajien työnteeseen käytännössä ja

aikooko hallitus ryhtyä palauttamaan suojaosia?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Petteri Orpon hallitus toteuttaa ohjelmansa ja hallituksen kehysneuvottelussa keväällä 2025 julkistetun kasvupaketin perusteella merkittäviä talouskasvua, työllisyyttä ja yrittäjyyttä vahvistavia toimia. Hallituksen työllisyys- ja kasvutoimilla tavoitellaan vuoteen 2027 mennessä 100 000 uutta työllistä. Valtiovarainministeriö arvioi toukokuussa 2025 hallituksen työllisyystoimien rakenteellisen vaikutuksen olevan noin 89 000–90 000 työllisen verran työllisyyttä vahvistava. Suhdanneritilanne vaikuttaa kuitenkin siihen, millaisella aikavälillä toimenpiteiden täysi vaikutus toteutuu.

Työttömyysturvan suojaosat poistuivat 1.4.2024 (HE 73/2023 vp), ja samaan aikaan poistui myös yleisen asumistuen ansiotulovähennys (HE 74/2023 vp). Muutosten tavoitteena oli kokoaikatyön vastaanottamisen kannustimien parantaminen. Työttömyysturvalakia koskeneessa hallituksen esityksessä on lisäksi todettu tavoitteena olevan yksinkertaistaa työttömyysturvajärjestelmää. Yleistä asumistukea koskevan esityksen tavoitteena on todettu myös olevan valtion talouden tasapainottaminen ja asumistukimenojen voimakkaan kasvun hillitseminen.

Molemmissa hallituksen esityksissä esitettiin myös muita työttömyysturvaan (HE 73/2023 vp) tai yleiseen asumistukeen (HE 74/2023 vp) kohdistuvia muutoksia. Sekä työttömyysturvan että yleisen asumistuen osalta esityksissä tuodaan esiin, että suojaosan ja ansiotulovähennyksen poistolla on sekä työnteon kannustimia heikentäviä että niitä vahvistavia vaikutuksia. Valtiovarainministeriön SISU-mikrosimulaatiomallilla tekemän arvion mukaan yleistä asumistukea koskevien

muutosten kokonaisvaikutukset työllisyyteen ovat vähäisiä. Kumpaisessakin hallituksen esityksessä on todettu, että suojaosan ja ansiotulovähennyksen poiston työllisyysvaikutuksiin liittyy merkittävää epävarmuutta.

Suojaosan ja ansiotulovähennyksen poistolla lisättiin etuuksien lineaarisuutta sekä toimeentuloa turvaavien etuuksien samankaltaisuutta. Työttömyysetuuden sovittelua koskevat säännökset säilyivät muilta osin ennallaan. Sovittelussa huomioidaan 50 prosenttia etuusjakson aikana maksettusta palkasta tai sivutoimisen yritystoiminnan tulosta. Suojaosan poisto ei siis tarkoita, että pienten tulojen ansaitsemiseen ei olisi työttömänä kannustimia, vaan sovittelua toteutetaan edelleen.

Yleisen asumistuen osalta lyhytaikaiset ja satunnaiset työtulot jäävät edelleenkin usein huomioon otettavien tulojen ulkopuolelle. Tämä johtuu siitä, että tulojen on ensinnäkin noustava huomattavasti, jotta tuki tarkistetaan. Lisäksi tulot arvioidaan jatkuvina tuloina, tai jos tulot vaihtelevat, ns. keskiarvotuloina. Lyhytaikainen tai kertaluontoinen tulo ei vaikuta huomioon otettaviin tuloihin eikä ylitä tulojen perusteella tehtävän tarkistuksen tarkistuskynnystä.

Työttömyysturvan suojaosien poistamisen ja yleisen asumistuen ansiotulovähennyksen poistamisen vaikutuksia on mahdollista tarkastella havainnoimalla soviteltua työttömyysetuutta saavien määrää ja osuutta kaikista työttömyysetuuden saajista. Tällainen rekisteritieto ei kuitenkaan kuvaa sitä, mistä mahdolliset muutokset johtuvat. Huhtikuun 2024 jälkeen sovitellun työttömyysetuuden saajiksi tilastoitujen määrä on vähentynyt ansiopäivärahassa ja peruspäivärahassa, mutta kasvanut työmarkkinatuessa. Samaan aikaan ansiopäivärahan saajamäärä on vähentynyt ja työmarkkinatuen saajamäärä kasvanut. Tietoa siitä, miten paljon osa-aikatyöstä on siirrytty kokoaikatyöhön, ei ole. Osa-aikatyöskentelyn vähentyminen voi johtua suojaosien poiston lisäksi myös suhdannekehityksestä, kun sekä osa-aikatoitit että kokoaikatoitit on mahdollisesti aiempaa vähemmän tarjolla. Sen arvioiminen, miten muutokset ovat vaikuttaneet osa-aikaiseen työskentelyyn, ja muutosten taustasyiden selvittäminen edellyttää rekisteritietojen tarkastelua laajempaa tutkimusta. Seuranta tulee perustumaan eri tahojen raportointi-, tutkimus- ja tilastotoimintaan.

Työttömyysturvajärjestelmän tarkoituksena on turvata työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille. Työttömyysturva korvaa työttömyydestä aiheutuvia taloudellisia menetyksiä. Työttömyysetuuteen on oikeus kokoaikatyötä hakevalla työttömällä työnhakijalla. Yleisen asumistuen tarkoitus on puolestaan alentaa pienituloisten ruokakuntien asumismenoja. On selvää, että osittaista työllistymistä on jatkossakin syytä tukea silloin, kun se on vaihtoehto täydelle työttömyydelle. Edelleen on selvää, että etuuden saajat tarvitsevat tietoa siitä, miten työttömyysturva ja yleinen asumistuki tukevat myös osittain työllistyviä ja siitä, miten ansainta vaikuttaa tukiin. Jatkuva, ajantasainen toimeenpano-organisaatioiden toteuttama viestintä ja neuvonta ovat avainasemassa oikean tiedon jakamisessa.

Helsingissä 29.8.2025

Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen